

Utdanning og yrkeskarriere

I familier med mange barn var utdanning for døtrene ofte uaktuelt. Sønnene måtte komme først for de skulle forsørge en familie. Helga fikk aldri gå på middelskolen. For det første var det uvanlig for en jente på denne tiden og dessuten var det bruk for henne hjemme, for som vi allerede har hørt døde moren da Helga var 11 år.

Eng familien benyttet imidlertid det store barnetallet som en ressurs: De eldre betalte for de yngres utdanning etter hvert som de ble ferdige. Heldigvis så hennes far at denne kunnskapshungrige jenta trengte noe mer enn å stelle for far og søsken hjemme på gården.

Når brødrene skulle betale for Helga økonomisk, måtte de selvsagt være enige om at hun tok lærerutdanning.

Og som 18-åring begynte hun lærerutdanningen ved Asker lærerseminar. Seminar var datidens lærerskole. Til tross for manglende middelskole klarte hun opptaksprøven med glans og hun fullførte seminaret i 1895 og med flotte karakterer: «meget godt» i 15 fag, og «godt» i 3 fag. Som ekstra påtegning : «megen Kyndighet i Havedyrkning», dertil «en smuk Sangstemme og sikkert Øre for Musik» Arven fra hjemmet og Kirkeng ! Helga vant også en diktkonkurranse i elevforeningen Fram mens hun gikk på lærerskolen.

Hun jobbet deretter som lærerinne. Først i Lier, deretter i Moss og i Trøgstad og senere ved Lakkegaten skole i Oslo. I løpet av denne tiden rakk hun også å ta middelskolen og eksamen artium som privatist.

Helga opplevde en katastrofe i livet sitt for annen gang da faren døde i 1898, 60 år gammel. Helga var 23 år og tok seg av søsteren Elise på 14 år som var meget skoleflink. Hun skulle få lov til å ta middelskolen. De to flyttet sammen i huset til familien Sæves i Moss. Senere kjøpte Helga en egen leilighet til de to i Moss. Helga isolerte seg i et par år og pløyde side opp og side ned i bøkene sine mens Elise gjorde lekser.

Helga startet i ny stilling på Lakkegaten skole 1. april 1900 samtidig som skolen ble offisielt åpnet. Fra da begynte også et nytt liv for Helga. Ut fra regnskapsbøker ser vi at Helga også kastet seg ut i kulturlivet. Det var teater, konserter og opplesninger. Hun sier selv i et brev til søsteren: «Jeg har egentlig ikke råd. Men jeg må ellers drukner jeg i slitet.»

Helga var en meget dyktig og flittig kvinne. Hun lærte seg tysk ved å lese Johann Wolfgang von Goethes «Faust» på norsk og tysk parallelt.

Helgas lærererfaring ble grunnlaget for studier og forskning.

Helga meldte seg inn i Kristiania lærerinde forening i 1925. Dette var Norges eldste yrkesorganisasjon for kvinner. Foreningen gikk inn for å gi jenter og kvinner adgang til all utdanning, alle stillinger i alle skoleslag på alle alderstrinn. Videre å gi lærerinner mulighet til å avansere og lik lønn for lærere og lærerinner. Her holdt hun foredrag, her traff hun venner og her hadde hun en gruppe allierte som støttet forskningsarbeidet hennes.

I 1903 sluttet hun som lærer og begynte å studere filologi, språk og litteratur, ved Universitetet i Oslo. En forelesning forandret livet hennes totalt. Hun hørte om en bok som het «Barnets sjel. Iakttagelsen av menneskets åndelige utvikling» skrevet av en tysk forfatter og fysiolog, Wilhelm Preyer. Helga leste den på tysk. En måned senere skrev hun til familien at hun ville studere pedagogikk. Interessen for barn var sterkere enn interessen for litteratur. Tysk pedagogikk og psykologi ble viktig for Helga og hun hadde to studieopphold i Tyskland ved universitetet i Leipzig og Halle.

Det var ikke store stipender og lån på denne tiden. Hun levde sparsommelig og jobbet jevnt og trutt. I 1913 ble hun den tredje kvinne som tok doktorgrad i Norge med avhandlingen «Abstrakte begreper i barnets tanke og tale».

Ungdommens sjel opptok etter hvert den erfarne pedagogen i stadig sterkere grad.

Hun annonserte etter skriftlig materiale laget av barn og unge, men endte opp med dagboken til en av sine egne studenter ved det pedagogiske seminar.

I 1935 ga Helga ut boken «Rolv Rimes dagbok. Fra det 10. til det 24. år». I boken kommenterte og gjennomgikk hun ungguttens utvikling gjennom disse årene.

I realiteten skildrer hun puberteten og med boken markerte hun seg som den første ungdomsforskeren. Spennende å se hvordan tiden har forandret seg. I dag ville ingen gitt tillatelse på forskning på en navngitt person som senere ble publisert i en bok.

Helga rakk å gjøre mye. Hun foreleste bl.a i psykologi ved Universitetet for kandidatene ved pedagogisk seminar, hun var leder for psykoteknisk institutt (Institutt for praktisk psykologi) og i tillegg ga hun ut mange bøker og rapporter.

Helga ble medlem av Vitenskapsakademiet og i 1938 fikk hun endelig sitt etterlengtede professorat da hun ble ansatt som professor i pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Pedagogikk var da et nytt universitetsfag og Helga fikk derfor i oppgave å organisere pedagogikkstudier og utarbeide planer for studier og eksamensordning for de forskjellige grener av pedagogikk som eksamensfag ved Universitetet.

Samtidig ble hun grunnlegger og leder av Universitetets pedagogiske forskningsinstitutt. Hun

overskred aldersgrensen for professorer og fortsatte på oppfordring frem til 1948. Da var hun 73 år.

Etter andre verdenskrig ble mye av Helga Engs arbeid glemt. Hun hadde hele tiden vært sterkt knyttet til tysk psykologi og pedagogikk og slike tanker falt ikke i god jord etter krigen. Mot slutten av 50-årene ble Helga Engs verker borte fra pensum ved pedagogisk forskningsinstitutt. Årsaken til det var nok sammensatte, men det er rimelig å anta at 2. verdenskrig og Norges styrkede bånd til USA og bitterhet til Tyskland var en medvirkende årsak til at Helgas tanker ble skjøvet bort.

På denne tiden var kvantitative metoder etter amerikansk mønster dominerende. I psykologi og pedagogisk psykologi fikk adferdspsykologi stor betydning og intelligens testing, faktoranalyse (statistisk analysemetode som søker å finne frem til faktorer som kan forklare resultater fra tester og ferdighetsprøver) og statistikk fikk høy forskningsstatus. Helga hadde også jobbet med eksperimentelle metoder og kvantitative data, men hun var kritisk overfor testforskningen fordi hun mente den ga utilstrekkelige og overflatisk innsikt i menneskets psyke. Det var greit med kvantitative data, men det måtte tenkes i tillegg mente hun.

Fremfor alt var hun opptatt av dagbokforskning og forskning i barn og unges skapende produkter. Hennes motstandere avviste tenkningen ved å stemple den som spekulasjon. Den tradisjonen Helga sto i stammet fra det tyske og dermed hadde man klare argumenter for å overse den.

Helga var meget opptatt av barn- og unges tegninger i sin forskning. Hun ga ut en bok med tittelen «Barne- og ungdomstegningens psykologi. Fra det 9. til det 24. året.»

Dette temaet opptok henne også meget som pensjonist. Den største lykken i livet for Helga var forskningen, studiene og lesingen.